

Špeciálna tema

Julia Reiff

ORG-Theresianum

Željezo

2011/2012

Vincjet – Dürnbach

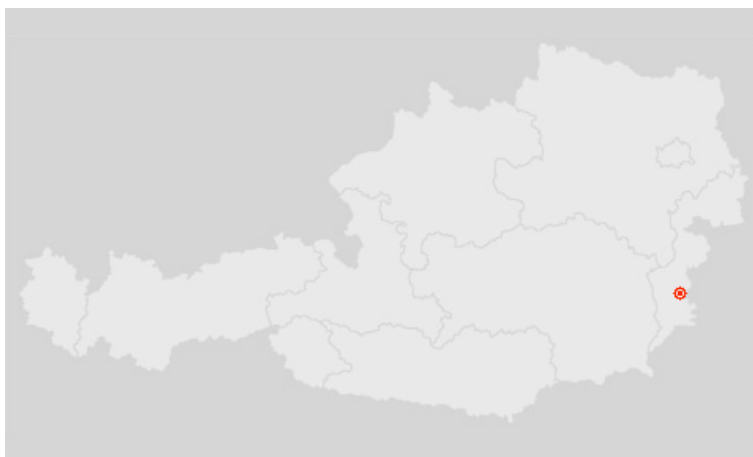

Sadržaj

Vincjet – položaj i opis	3
Zašto se Vincjet zove Vincjet.....	5
Struktura stanovništva.....	5
Hrvati i hrvatstvo u Vincjetu	6
Ekonomija	7
Običaji	7
Kultura.....	7
Muzika	8
Kazališće	9

Vincjet more svoj 750-ljetni jubileum svečevati s iskrenom zahavalnošćom i razumljivim ponosom na djela svojih pradjedov. I Vincjet je kot svako starje selo naše zemlje doživio u prošli vijeki radosti i tuge. Sudbina se nije zgledala na nikoga, spomenimo se nek na obadva svitske boje. Ali ne nek tuga je pohodila selo, uvijek je bilo u njem i veselja i radosti. Povijest Vincjeta je oblikovalo mirno skupno življenje različnih etničkih grup. U ovom pogledu bi selo moglo biti pretkip mnogim drugim. Prem jezične različnosti su Nimci i Hrvati stvorili skupnu životnu kulturu i životnu filozofiju. Danas stoji Vincjet pred novimi izazivanji. Domaće stanovništvo će je svladati kot su je svladali njevi pradjedi, ke nisu plašili nijedne poteškoće. U nakani učiniti sve što je potribno, da svladaju i nadalje budućnost, hrabriti će je ljubav k svojemu selu.

riči Adalberta Rešetara, načelnika Vincjeta

Vincjet – položaj i opis

Vincjet leži na već jako staroj cesti, ka je peljala od Sambotela med Kisečkim Brigovljem i Željeznim Brigom prema zapadu. Kroz ov brižuljkasti kraj teču mnogi potoki - Rohunački potok, Hodaški potok, Guri potok, Vincječki potok i Sabarski potok. Najviši dijel vincječkoga hatara leži 320m nad morskom višinom, a najniži 260 m nad morskom višinom.

Selo Vincjet postoji od trih ulic ke se protežu paralelno jedna prema drugoj. Razlikujemo Glavnu ulicu, ulicu Hedje i ulicu Telek. Moja baka živi na ulici Telek. Kroz Glavnu ulicu teče Vincječki potok. Zbog mnogobrojnih poplavov po nevrimeni postavili su si stanovniki svoje stane dalje kraj od potoka. Tako je nastao med obadvi strani stanov na Glavnoj ulici dosta širok travnik. U gornjem kraju Glavne ceste je travnik najširji, a početo od polovice Glavne ulice doli prema Glavnoj cesti nastaje travnik sve uži. Prije protezali su se u gornjem kraju Glavne ulice na istočnoj strani potoka cesta, a na zapadnoj strani put. Mnogi mostići prik potoka vezali su cestu s putem. Kako širok je bio travnik u gornjem kraju, svidoči nam ta činjenica, da je

nekada jedna od nekadašnjih dvih škola u selu stala na travniku. Široki travnik omogućio je konačno gradnju jedne moderne Glavne ulice sa širokim kolnikom za vozila, sa širokim hodnikom za pišače i s mnogimi travniki uz potok, na ki rastu mnoga različna drva i cvate mnogo cvijeća.

U sredini Glavne ulice stoji na jednom travniku stari zvonik ki je znamenitost Vincjeta.

Dolnji dijel Glavne ulice je već za mnogo uži, tako onde već ni većih travnikov. U donjem kraju glavne ulice stoji i poznata krčma Karlović, kade je na svaki kiritof, 15. kolovoza, popodne zabava i kade se sastanu hrvatski prijatelji iz svega juga. 15. kolovoza Vincječani svečuju u hodočasnoj crkvi veliki svetak Marije va nebo zeta. I na ti dan se svečuje kiritof.

Paralelno k Glavnoj ulici proteže se na istoku ulica Hedje, a na zapadu ulica Telek. Puti povezuju Glavnu ulicu s Hedjom i Telekom. U gornjem kraju na putu prema Teleku stoju osnovna škola, „Centar za kulturu, šport i zabavu“ i igralište za dicu i mladinu. U sredini Glavne ulice na putu prema Telekomu nahajaju se ognjogasni stan i općinski centar. Onde stoji i spomenik sa zdencom, ki opomenjiva stanovnike sela na prvo imenovanje Vincjeta u jednoj povelji iz 1244. ljeta.

Na uskom putu prema ulici Hedje stoji blagajna i jedna od dvih trgovin u selu.

Južno od Glavne ceste razvio se je mali ekonomski centar. Onde stoju trgovina i djelaonica za aute i tvornica za šijene rublja.

U blizini ekonomskoga centra nastaje i jedno novo naselje, kade su si neke mlade obitelji zgradile svoje nove stane.

Na sjevernom kraju sela zdiže se najznamenitija zgrada sela, to je hodočasna crkva, ka je na tri kraji okrojena cimitorom. Okolo cimitora proteže se kamena zid, u koj se nalazu niše s križnim putem. Visoki crikveni turam i tri topoli u obliku piramidov kraj turma vidu se već iz daleka. Imenovati mora se još i ribnjak ki leži sjeverno od sela na Močila. Stari cimitor se nalazi zapadno od ulice Telek. K Vincjetu sliši i jedan dijel naselja, takozvana Puszta. Ovo naselje se nalazi za gorom na cesti od Vincjeta prema Velikom Petarštofu.

Danas prezentira nam se Vincjet kot jedno selo, na ko moru stanovniki biti gizdavi. I stanovniki susjedskih sel i gosti priznaju selu dobri razvitak s modernom infrastrukturom i ugodnim polipšanjem sela.

Zašto se Vincjet zove Vincjet

Kroz Vincjet teče potok ki pelja samo malo vode. Od časa do časa se i čisto osuši. Zato se Vincjet na nimškom jeziku zove „Dürnbach“ (dürrer Bach, suhi potok). Madjarsko ime sela „Inczed“ ne slaže se s nimškim imenom „Dürnbach“.

Struktura stanovništva

Kad prispodobimo strukturu starosti od danas sa strukturom starosti od 1804. ljeta, ćemo ustanoviti, da postoji ovde velika razlika.

Broj stanovnikov u predzvanjskoj starosti, dica i mladina, iznaša danas najniži broj, na početku 19. stoljeća iznašao je ali najviši broj. Obrnuto su penzionisti i rentaši dandanas jako velikim brojem zastupani, a u 1804. ljetu iznašali su oni najmanji broj.

Na početku 19. stoljeća ostali su još skoro svi stanovniki doma u svojem selu. Imanje pojedine veleobitelji, u koj su bili združeni staristarji, starji, jerbački sin sa svojom obitelji, dica, unuki, neoženjena i neodata braća, bilo je baza za mnogobrojne člane pojedine veleobitelji. Drugih mogućnosti za zaslužak skoro ni bilo. Broj porodov bio je za mnogo viši nego danas, ali manjkanje medicinske opskrbe, manjkanje potribne higijene, prevelika tjelovnja premorenost i različne kuge prouzrokovala su, da su stanovniki u velikom broju već jako rano umrli. Zato je na početku 19. stoljeća bio broj starih ljudi jako nizak. Danas iznašaju penzionisti i rentaši najviši broj med stanovniki. U zadnji desetljeći vladalo je jako odseljivanje iz naših sel, pred svim mladine. To je nadalje prouzrokovalo i jako mali broj porodov i jako mali broj dice. Tako moremo reći, da je Vincjet jedno umirajuće selo.

Gradnja guste mriže cestov u 50i ljeti je pendlanje u industrijske centre i u veleprostor Beča olakšalo. Osnovanje viših škol u centri regije doprimilo je i mnogo viši nivo naobrazbe. Pendlanje i viši nivo naobrazbe jako su preminili strukturu zvanj.

Na početku prošloga 19. stoljeća su stanovniki bili zaposleni skoro samo u poljodjelstvu.

Početo od 50tih ljet ovoga stoljeća snižio se je rapidno broj zaposlenih u poljodjelstvu, a broj rukodjelcev i djelačev narastao je jako brzo, jer je počelo

pendlanje u industrijske centre i u veleprostor Beč. Zbog rapidnoga poboljšanja nivoa naobrazbe je u zadnje vrime narastao broj zaposlenih u uslužni zvanj.

Pendlanje igra u Vincjetu kot i u svoj ostaloj regiji veliku ulogu. U 50i ljeti počelo je pendlanje u veleprostor Beč po starom načinu. To znači, da je otac pendlao u Beč, mati s dicom je ali živila doma u svojem selu. Ona je obskrbljavala malo domaće poljodjelstvo, a dica pohadjala su školu doma u selu.

Kasnije došlo je do utemeljenja nekoliko tvornic i djelaonic: u Velikom Petarštofu, u Borti, u Rohuncu, ali i u Čembi, u Čajti i u samom Vincjetu (tvornica Stuparits za šijenje rublja, poduzeće Dorner za trženje s auti i djelaonica za popravljjanje autov). Mnoge žene napustile su svoja mala poljodjelstva i su prošle kot djelačice u ta različna nova poduzeća. Počelo je dnevno pendlanje u većoj mjeri. Postale su opravdane pozitivne perspektive za budućnost.

Ipak je nastao veleprostor Beč za stanovnike sve važniji. Počelo se je tjedno pendlanje po novom načinu. Sva obitelj je kroz tajedan u Beču i dojde samo prik vikenda domom u domaće selo. Svaka obitelj ima u Beču stan, dica pohadjaju onde škole, a i žena najde si u velegradu laglje zaposlenje. Vez k domaćemu selu postaje sve slabiji. Beč postane glavno mjesto življenja, a stan u domaćem selu je ovde samo za vikend, za penziju i rentu. Mnogoputi se čisto izgubi vez k selu i kada stari umru, stan se proda. Tako se nastanjuje sve već tudjincev u selu. To se izražava negativno na staru seosku skupčinu i na opstanak hrvatskoga jezika i hrvatske kulture. Na drugu stran se opet napunjuju prazni stani, renoviranju se i se tako spasu od propada.

Na sriću za Vincjet mnogi novodošljaki ishajaju iz nekadašnje Jugoslavije, što je ovde kod nas opet pozitivno za hrvatski jezik i hrvatsku kulturu. Kroz nove stanovnkike povišio se je znatno broj školarov, a i struktura starosti se je pomladila.

Hrvati i hrvatstvo u Vincjetu

Urbari od 1540. i 1548. ljeta nam tvrdu da su Hrvati došli u Vincjet u razdoblju od 1540. do 1548. ljeta. U ta čas je Vincjet imao 22 dvore od kih je bilo 10 dvorov prazno. Ovu negativnu situaciju prouzrokovali su turski boji, različne kuge i propadanje seljačtva. Pri naseljivanju Hrvatov u južnom Gradišću igrali su najvažniju ulogu knezi iz obitelji Batthyány. Oni su imali uz svoja velika imanja ovde kod nas i velika imanja u Hrvatskoj.

Vincjet je bio već jako rano razdiljen na dva dijele. Mali potočić, ki teče kroz selo, dilio je selo u te dva dijele. Istočna stran padala je pod gospošćinu Rohunac, a zapadna stran pod gospošćinu Solon. Još u sridnjem vijeku spojili su knezi Batthyány obadva dijele u jedno i je postavili pod administraciju gospošćine Rohunac.

Konačno izgubili su se u selu madjarski i nimški govoreći stanovniki, jer su se utopili u hrvatski govorećem stanovničtvu i su postali Hrvati. To nam svidoču različne

tabele, u ki je od 1900. do 1991. ljeta zabilježen materinski jezik pojedinih stanovnika i razgovorni jezik među stanovnicima.

Hrvati su bili prije za mnogo već zatvoreni i rezervirani prema nimški govorećim susjedima, kontakti su bili slabi, jer Hrvati još nisu povoljno vladali nimškim jezikom i su nimšku atmosferu osjećali kao tuđu.

Dnevo i tjedno pendlanje doprinijelo je u zadnji desetljeći sve veći mobilitet kod Hrvata i sve jače otvaranje hrvatskih sela prema nimški govorećem svijetu. Ove nove pojave su uticale i utiču još dandanas negativno na hrvatski jezik i hrvatsku kulturu. I masovne medije doprinijavaju tomu, da u selu sve jače slabi hrvatska ćut. Posebno dica i mladina upotrebljavaju u svojem svakodnevnom razgovoru sve već nimški jezik. Možemo reći, da će po smrti naših starih, ki još skoro isključivo upotrebljavaju hrvatski jezik, hrvatska supstanca još dalje oslabiti. Jedan daljnji negativni faktor za hrvatstvo u selu su nimški govoreći novodošljaci, ki dohadjaju iz različitih varošev i se nastanjuju u prazni stani ovde u Vincjetu. Išću si mir na selu.

Ekonomija

Hrvati su došli oko 16. stoljeća u novu domovinu. Oni su do sredine našega stoljeća bili i ostali seljaci. Seljačstvo samo ali nije moglo nakrmiti sve, tako da su mladi jur rano iskali mogućnost, da bi si u drugi seli i varoši zaslužili malo pineza. Početkom našega stoljeća je ćuda mladih ostavilo siromaštvo stare domovine i prošlo u nepoznato inozemstvo, u Ameriku, Kanadu ili Australiju.

Po drugom svjetskom boju su Vincječani već i već ostavili seljačstvo i začeli djelati u različni profesiji. Malo seljakov je ostalo u selu, veći dio danas djela u Jerbi ili u Beću.

Običaji

Kad su Hrvati oko 16. stoljeća došli u novu domovinu su donesli svoje običaje, jaćke i povidajke. Otkinule su se ali veze u staru domovinu, novi običaji su našli put u selo, a stari su se veličinom zgubili. Danas samo jedna ili druga hrvatska jaćka spomene na to, da su ju Hrvati morebit jur jaćili i u staroj domovini.

Kultura

29. marca 1978. ljeta se je u Vincjetu utemeljilo društvo za kulturu i polipšanje sela. Zadaća ovoga društva je, da se briga za oblik sela, da gaji kulturu i se briga za obdržanje naših lipi običajev.

Djelo Društva za kulturu i polipšanje sela:

1. kupilo se je 25 klupi za 130.000 šilingov
2. poravnala se je zemlja po selu
3. zasadilo se je grmlje i drvlje po selu, na mjestu za igralište i na Močila
4. spravile su se gredice uz zvonak, uz centar za kulturu i šport i po svem selu
5. 10.03.1983. ljeta se je počeo zidati centar za kulturu i šport (cijena: 2,7 milioni šilingov)
6. posijala se je trava uz put
7. restauriranje zvonaka (iz 1674. ljeta) stalo je 109.000 šilingov
8. nastavila su se različna dugovanja na igrališću

Centar za kulturu se je do sada ubotrivio za tijelovježbanje za dicu osnovne škole, labdanje u hali, trening za športaše, tenis, gimnastiku, kazalište, koncerte, predavanja, izložbe, folklor, hrvatske bale, hrvatski disko, rastok, mesopusne ophode, pire, dane hrvatske mladine, emisije na radiju i druge različne priredbe. Spomenut se još mora, da je odbor 23. septembra 1985. ljeta zeo na harendu mjesto za otpatke, Močile, iz koga su ribari načinili lip ribnjak.

Muzika

Ako i Vincjet - kot i druga mala sela južnoga Gradišća - nije bio med pljači ekonomskoga razvitka, je ipak kultura, a s tim muzika, uvijek igrala važnu ulogu u seoskom žitku. Tako se je i jur potle ljudi pametu uvijek moglo najti nekoliko Vincječanov, ki su mogli utemeljiti grupu, ka je igrala na tanac. Prije su mogle violine, šudle/klarinete i zidre/rajle zaguslati, a danas su to električne orgule, gitare, bas i bubnji.

Akualno se moru najti u Vincjetu dvi grupe, ke igraju na zabave. To su grupa „Top Sound“, ka se bavi modernom tančenom muzikom i „Veseli Vincječani“, ki čuvaju tradiciju limene glazbe. Polag ovih grupov, ke igraju zabavnu muziku, postoji i tamburaška grupa „Skupčina“, kot i crikveni zbor. Kot se vidi, ima muzika veliku tradiciju u Vincjetu. Ufamo se, da će se ova tradicija i u budućnosti dalje čuvati.

Jačke u Vincjetu

Gradišćanski Hrvati su pred 450imi ljeti doprimili čuda narodnih jačkov u svoju novu domovinu. **Vincječke narodne jačke opisuju človičji žitak.** Teme ovih jačkov su ljubav, veselje, pir, žalost, boj, vino i želja za domovinom. Franc Kurelac je išao od sela do sela i je napisao tekste jačkov, tako da se hrvatska narodna jačka nije zgubila i bila zapisana. Izjava Mate Meršića Miloradića dojde i u himni „**Hrvat mi je otac**“ do valjanosti. To je i uzrok da naša himna stoji kot prva jačka u našoj pjesmarici „**Naše stare jačke iz Vincjeta**“.

Kako je došlo do naše pjesmarice „Naše stare jačke iz Vincjeta“?

1992. ljeta su pohodili seniori iz Vincjeta rastok Štefana Golacza. Jačili su si hrvatske jačke. Nekoliko jačkov je već nek starija generacija znala jačiti. Jačke pri ovom sastanku su se snimile na aparat. 1993. ljeta smo dočuli, da Hrvatska narodna visoka škola gradišćanskih Hrvatov kani snimiti hrvatske jačke. Dogovorili smo se s predsjednicom HNVŠa gradišćanskih Hrvatov, magistrom Editom Mühlgaszner, da ćemo sakupljati i snimiti naše hrvatske jačke.

Naše jačke moremo zadiliti u sljedeće kategorije: jačke o boju, jačke o ljubavi i jačke o iseljenju. U našem jačkaru zabilježene su note za prvi i drugi glas i adekvatni akordi. „Pokidob da su jačke slobodno interpretirane, postoju male promjene u ritmu. Zato imaju sve štrofe istu melodiju.“

Najsrdanija hvala slišli pokojnoj Rozini Koszogovits ka je pomogla da najdemo i naprikdamo stare jačke.

Vincječka tamburaška grupa „**Skupčina**“ ima u svojem repertoaru nekoliko jačkov iz te pjesmarice.

Kazališće

Važan faktor seoskoga kulturnoga žitka u Vincjetu je jur uvijek bilo kazališće. Polag crikve i katoličanske mladine su i druga društva mogla opet i opet organizirati različne nastupe.

„KGV“- Kazališna grupa Vincjet, ka sada jur postoji od 1993. ljeta, ima mnogo uspjeha i redovito svako ljeto predstavi novi igrokaz, ki uvijek povliče mnogo gledaocev pred pozornicu. Početo od utmeljenja grupe je jur već nego 50 mladih Vincječanov glumilo u grupi. Prez pretiranja se more reći, da grupa doprinese važan prinos k čuvanju hrvatskoga jezika med mladinom.

Ufamo se, da će se tradicija igrokaza i u budućnosti još dugo čuvati.

Izvor: *Dürnbach – Vincjet, im Wandel der Zeit, Gemeinde Schachendorf, Ortsteil Dürnbach, Kultur-, Fremdenverkehrs- u. Verschönerungsverein Dürnbach, 2000.*

Julia Reiff

Jezik: gradišćanskohrvatski

Vrst teksta: specijalna tema

Broj stranica: 9

Ljeto: 2012.

Škola: ORG Theresianum Željezno

Učiteljica: mag. Angelika Kornfeind

Predala za datarnicu: mag. Angelika Kornfeind